

LES DAMES GIRONINES DEL MONESTIR DE JONQUERES

MARIA-MERCÈ COSTA

Santa Maria de Jonqueres. Un monestir singular entre els grans monestirs femenins de Barcelona. Singular perquè fou l'únic que pertanyia als Ordes Militars. Tenia el seu origen en la formació d'una petita comunitat religiosa presidida, des del 1214, per Maria de Terrassa, membre d'una família noble del Vallès. Establert prop de Sabadell, el reduït grup de religioses va adoptar la regla Benedictina. Al cap de pocs anys, però, es van incorporar a l'orde militar de Sant Jaume, que es regia segons la regla de Sant Agustí. Després de successius trasllats, s'instal·laren en el nou i definitiu edifici de Barcelona, situat on encara avui hi ha el carrer que conserva el nom de Jonqueres. Era l'any 1300. La vida del nou monestir va durar fins al 1808.

Els cavallers dels ordes militars, dedicats a la guerra i allunyats ben sovint de les seves residències, van trobar en els monestirs de l'orde la protecció per a les seves famílies. Mullers i filles s'hi podien refugiar temporalment o per temps indefinit si eren vídues, i podien tenir-hi també la sepultura. La condició essencial era que fossin familiars de cavallers. Més tard hi foren admeses les filles de ciutadans honrats de Barcelona i fins i tot de mercaders. Tot això determinà l'elevada categoria social de la comunitat. Des del segle XVI els foren imposades, per a l'admissió, les proves de noblesa.

Les formes de vida dins el monestir no eren gaire diferents de les dels altres monestirs de la ciutat. L'edifici es dividia en petits apartaments que podien ser propietat de les famílies de les dames. A cadascun d'ells hi vivia un grup constituït per una o més titulars, generalment professes, algunes aspirants o deixebles d'aquelles i el personal de servei de la família. Segons els costums dels segles més antics, entre les serventes podia haver-hi esclaves, de procedència estrangera, obtingudes per compra, donació o herència, de les dames titulars; les quals podien declarar-les lliures o cedir-les per mitjà d'altres vendes o llegats.

Les religioses de Jonqueres podien entrar en edat infantil al monestir, on rebien una educació adequada a la seva categoria familiar. Proposada la seva admissió, eren anomenades atorgades i, un cop admeses, eren escolanes. Aquestes prenen l'hàbit i feien els tres vots tradicionals, si bé el de castedat es transformava en el de castedat conjugal. Perquè elles, com els cavallers, podien casar-se i viure fora del monestir, on continuaven vivint si escollien la vida monàstica. Per tot això, creiem que no es poden anomenar precisament monges i creiem més oportú per a totes elles el qualificatiu de dames.

Malgrat la preferència a rebre l'hàbit donada a dames barcelonines, hem pogut comprovar com foren també nombroses les que provenien d'altres indrets de Catalunya. Així hem pogut intentar una recerca, naturalment no exhaustiva, de les procedents de Girona o de les comarques gironines. Ens hem guiat solament pel cognom patern, per bé que n'hi pot haver d'altres amb cognom matern gironí.

Les que més o menys hem identificat són les següents:

Oròsia d'Agullana (Sanz de Latrás i d'Agullana)

°1615, filla de Martí Sanz de Latrás

Elionor d'Agullana i de Sarriera

=Josep-Galceran de Pinós-Castre i de Perapertusa, 164l.

Anna de Barutell i de Montrodon

f. Miquel Berenguer de Barutell

Violant Lucrècia

= Enric de Santjust i de Malla

+ d.1600

Lucrècia de Barutell i de Montrodon

professa: 1567

+ 1592

Violant de Barutell i Prunera

f. Lluís

Jerònima

atorgada: 1562

+ d.1596

Brígida de Blanes i de Beuda

f. Gaspar, cavaller

Brígida

(1500)

Magdalena de Blanes i de Beuda

+ 1524

Anna de Blanes i de Conesa

f. Pere

Isabel (1532)

visqué a la casa monàstica Saiol-Sentmenat

+ 1554

Marquesa de Blanes i de Conesa

ingrés: 1521

+ a.1554

Anna Maria de Blanes i Desbac

f. Joan de Blanes i Tamarit

Isabel Desbac i Oms

° 1653

at.: 1657

= Pedro de Figuerola i de Cavanilles (o Pardo de la Casta),

1674

Constança Carreres i Des-Cros

f. Nicolau, mercader (fill de Bonaventura Carreres, de Girona),

Elionor

(1442)

Cellerera: 1454-1455

+ 1468

Maria de Cruïlles

at.: 1657

- Gertrudis de Cruilles i Despujol
f. Manuel de Cruilles i de Cartellà
Gertrudis, dama de Jonqueres
at.: 1804
- Teresa de Cruilles i de Sarriera
f. Joan de Cruilles i Sacirera
Maria de Sarriera i Descatllar
at.: 1699
- Isabel Desbac (Descatllar-Desbac) i d'Oms
f. Francesc Descatllar-Desbac, senyor d'Orriols
Magdalena d'Oms
* Girona, 1627
at.: 1638
no professa
= Joan de Blanes i de Tamarit, segon comte de Centelles, 1644
- Ignàsia Alberta Desbac i de Sarriera
f. Ignasi Desbac, segon marquès de Cartellà
Maria de Sarriera i de Cruilles, f. del segon comte de Solterra
at.: 1755
= Josep de Xammar i de Pinós, 1759
- Maria Anna Desbac i de Sarriera
at.: 1755
possible monja de Sant Pere de les Puel·les
- Cecília Descatllar i de Rocabertí
f. Lluís Descatllar-Desbac, senyor de Besora
Maria de Rocabertí i de Pax
(1628)
= Dídac de Sarriera i de Sarriera, baró de S. Hilari Sacalm. 1641
- Teresa Descatllar i de Rocabertí
at.: 1627

Isabel Descatllar i de Bru

f. Jaume

Isabel

at.: 1618

= Joan Baptista de Martín i Corregia.

Dusai

Família originària d'Usall, prop de Banyoles. Passen a Barcelona: canvistes, negociants, després ciutadans honrats de Barcelona i cavallers. Extensament representats a Jonqueres com a una gran família de l'aristocràcia barcelonina, con- signats ací pel seu origen gironí.

Paula de Foixà (de Salbà i de Foixà)

f. Sever de Salbà i de Foixà, donzell

Jerònima de Foixà

at.: 1610

professa: 1624

sotspriora: 1662-1663

visqué a la casa Montmany

+ 1663

Beatriu de Lanuza i de Rocabertí

f. Bonaventura, de Girona

Maria

at. : 1638

professa: 1656

sagristana: 1669-1675

sotspriora: 1675-1684

+ 1684

Agnès de Margarit i de Biure

f. Josep, senyor de Castell d'Empordà, primer marquès d'Aguilar

Maria de Biure i de Cardona

at.: 1649

Beatriu de Margarit i de Biure

at.: 1649 .

= Jean-François de Glen, 1671

+ 1712

Isabel de Miquel i de Botí

f. Pere

Elionor

ingrés: 1511

+ 1549

Jerònima de Miquel i de Botí

f. Pere

Elionor

ingrés: 1502

+ 1529

les dues germanes de Miquel visqueren a la casa Conjunta-Miquel-Saportella-Vilallonga.

Beatriu de Palou (o Palol)

f. Gaspar, cavaller

Elionor

(1455)

1460: comprà una esclava, Margarida, búlgara, als procuradors de Marquesa de Montpalau, priora de Sant Daniel.

Visqué a la casa Palou-Torrelles-Armengol amb la seva tia Elionor.

+ 1465

Elionor de Palou i de Santcliment

f. Bartomeu

Margarida

germana de Gaspar

(1425)

tenia una esclava, Delfina, que volgué deixar lliure quan ella morís. Delfina visqué fora del monestir, però més tard hi tornà, i hi visqué fins al 1483 i hi tingué la sepultura.

+ vers el 1460

Isabel de Rocabertí i de Cruïlles

f. Dalmau V de Rocabertí, baró de Verges

Blanca

deixà, en construcció, la casa que llegà a Agnès Romeu i que
després fou la casa Romeu-Copons.

+ per epidèmia 1457

Anna de Rocabertí i de Boixadors

f. Francesc

Maria

(1622)

= Ramon Despuig

+ 1633

Beatriu de Rocabertí i de Boixadors

at.1618

= Antoni Dameto

+ 1661

Cecília de Rocabertí i d'Argençola

f. Josep

Agnès d'Aimeric i d'Argençola

at.: 1662

Isabel de Rocabertí i d'Argençola

at.: 1662

= Antonio de la Cerda

Francesca de Rocabertí i Descatllar

f. Francesc

Francesca Teresa

at.: 1715

professa: 1727

= Fèlix d'Amat i Llentisclar, 1746

+ 1786

Cecília de Rocabertí i de Sarriera

f. Didac de Rocabertí i de Boixadors, baró de Pau

Anna de Sarriera i de Sarriera, dama de Jonqueres

at.: 1649

+ 1651

Lluïsa Sampsó i de Montornès

f. Gabriel, cavaller

Isabel

(1532)

visqué a la casa Saiol-Sentmenat

+ 1558

Marquesa de Santapau i de Cardona

f. Galceran I Ademar, baró de Santa Pau, Castellfollit i Mosset

Marquesa

(1466)

sotspriora: 1499-1500

+ 1500

Isabel de Sarriera

(1466)

+ 1490

Constança de Sarriera

= 1. Frederic Terré

2. Joan d'Erill i Despalau

+ vers el 1582

Francesca de Sarriera

at.: 1675

Anna de Sarriera i de Sarriera

at.: 1618

= Dídac de Rocabertí i de Boixadors

Maria de Sarriera i Descatllar

f. Dídac de Sarriera i de Sarriera

Cecília Descatllar i de Rocabertí, dama de Jonqueres

at.: 1657

= Joan de Cruïlles i de Sacirera

Anna de Sarriera i Descatllar

at.: 1657

casada

Teresa de Sarriera i de Rocabertí

f. Joan

Maria

at.: 1675

= Antoni d'Oms i d'Oms, 1678

Agnès de Senesterra i de Josa

f. Lluís, senyor de Monells i Ullastret

Maciana

(1557)

= Francesc Descall, 1560

+ d. 1567

Beatriu de Senesterra i de Josa

= Joan de Comallonga

+ d. 1567

Elionor de Vallgornera i de Santdionís

f. Jaume de Vallgornera i de Blanes, cavaller

Francesca

(1447)

sagristana: (1466)

visqué a la casa Ferrer

+ 1476

Beatriu de Vilademaný

f. Bernat, cavaller, senyor de Vilademaný i Santa Coloma de Farners

(1442)

visqué a la casa Ramis-Planella

deixà una esclava, Joana, a Clara d'Argentona, la qual l'havia de vendre per sis anys i després l'esclava seria lliure.

+ 1436

Teresa Xammar i de Salbà-Foixà

f. Ramon Xammar i Sampsó, noble, senyor de Medinyà

Agnès de Salbà-Foixà

(a.1633)

prof.: 1664

+ 1683

Acabem aquesta relació amb unes notes sobre la darrera escolana que va rebre l'hàbit a Jonqueres:

Maria Francesca de Miquel i de Blondel

f. Joan de Miquel i de Vilaplana, baró de Púbol

Maria Genoveva de Blondel Wijts de la Boucharderie

ingrés: 1803

hàbit: 1805

no arriba a professar

sortí del monestir juntament amb les cinc darreres monges que formaven la comunitat, obligades a abandonar la casa per l'ocupació de les tropes franceses, el 1808. No hi tornaren mai més. La jove escolana es casà molt aviat

NOTES

(1) Signes i abreviatures:
f., filla; °, naixement; at., atorgada; prof., professa; dates entre parèntesi, presència certa en el monestir;
= , matrimoni; + , defunció.

(2) El present estudi té el seu fonament en la documentació procedent de l'arxiu del monestir, conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, secció d'Ordes Religiosos i Militars, sèrie Universitat..

V. també: Maria-Mercè Costa: «El món de les dames de Jonqueres», Col·lecció «Els Ordes Militars», vol.7, 140 pàgs., Pagès editors, Lleida, 2005.